

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»

Факультет суспільних і прикладних наук

Кафедра архітектури та будівництва

ЗАТВЕРДЖУЮ:

проректор з методичної роботи
 Ярослав ШТАНЬКО
“30” 2023 р.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ ПРОБЛЕМ
УРБАНІСТИКИ
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань
Спеціальність

19 Архітектура та будівництво
191 Архітектура та містобудування

Освітньо-професійна програма
Освітній рівень

Архітектура та містобудування
(третій) освітньо-науковий

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

вибіркова
українська

Івано-Франківськ
2023

ЗАТВЕРДЖЕНО на засіданні кафедри
архітектури та будівництва
Протокол №_1_ від_29 серпня_2023 р.

В.о. завідувача кафедрою

Юрій ОГОНЬОК

Розробники:

Д.т.н., професор
К.т.н., доцент

Микола ГАБРЕЛЬ
Михайло ГАБРЕЛЬ

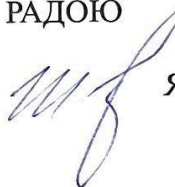
УЗГОДЖЕНО:

Гарант ОП

Михайло КОСЬМІЙ

СХВАЛЕНО НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЮ РАДОЮ
Голова Науково – методичної ради
ЗВО «Університет Короля Данила»
Протокол №_1_ від_01 вересня_2023 р.

Ярослав ШТАНЬКО

e-mail	mykola.habrel@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	Кафедра архітектури та будівництва
Посилання на сайт	https://ukd.edu.ua
Сторінка курсу в СДО	https://online.ukd.edu.ua/enrol/index.php?id=6004

ВСТУП

Метою дисципліни "Методологія досліджень проблем урбаністики" є формування у студентів системного уявлення про методи і підходи до вивчення міських процесів, зокрема соціальних, екологічних, економічних та просторових аспектів урбаністики, а також розвиток навичок проведення комплексних досліджень із застосуванням сучасних інструментів аналізу і прогнозування розвитку міських територій.

Відповідно до вимог освітньо-наукової програми студенти повинні:

знати:

- Основні наукові підходи та методи дослідження проблем урбаністики (системний, міждисциплінарний, геоінформаційний).
- Методологічні основи просторового аналізу та планування міських територій.
- Методи збору, обробки та аналізу соціальних і економічних даних, що стосуються міських систем.
- Сучасні концепції сталого розвитку міст, включаючи екологічні, соціальні та технічні аспекти.
- Підходи до моделювання урбаністичних процесів і прогнозування їхнього впливу на міське середовище.

вміти :

- Застосовувати кількісні та якісні методи аналізу для вивчення урбаністичних проблем, включаючи статистичний, соціологічний та геоінформаційний аналіз.
- Проводити міждисциплінарні дослідження з урахуванням архітектурних, соціальних, екологічних та економічних чинників.
- Використовувати геоінформаційні системи (ГІС) та інші цифрові інструменти для аналізу міського середовища.
- Розробляти рекомендації для оптимізації міських процесів, враховуючи сучасні урбоекологічні вимоги.
- Презентувати результати досліджень у вигляді звітів, графічних матеріалів і мультимедійних презентацій, адаптуючи їх для різних аудиторій (наукова спільнота, громадськість, адміністрації міст).

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	2
Семестр	III
Кількість кредитів ЄКТС	3

Аудиторні навчальні заняття		денна форма	заочна форма
	Лекції	14 год.	-
	семінари	16 год.	-
Самостійна робота		30 год.	
Форма підсумкового контролю		Екзамен	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Пререквізити	Постреквізити
Методологія наукових досліджень	Робота над дисертацією

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем лекційного матеріалу

Змістовий модуль I. Науково-теоретичні основи методології досліджень проблем урбаністики.

Тема 1. Вступ до методології досліджень проблем урбаністики. Теоретичні основи урбаністичних досліджень (2 год.).

Основні аспекти і проблеми урбаністики. Міждисциплінарні підходи в урбаністичних дослідженнях. Основні теорії урбаністики і їх роль у дослідженні міських процесів. Переваги та обмеження системного підходу до вивчення міст

Завдання для самостійної роботи: Еволюція концепцій урбаністики: від традиційних підходів до сучасних викликів.

Тема 2. Методи збору даних в урбаністичних дослідженнях (2 год.).

Основні методи збору даних при вивченні міських процесів. Проблема правильності вибору методу збору даних залежно від типу урбаністичного дослідження. Переваги та виклики використання соціологічних опитувань у дослідженнях міст.

Завдання для самостійної роботи: Польові дослідження в урбаністиці: методи спостереження та картування.

Тема 3. Геоінформаційні системи (ГІС) у дослідженнях урбаністики (2 год.).

ГІС-технології для просторового аналізу міських територій. Основні типи даних, які використовуються в ГІС для урбаністичних досліджень. Значення ГІС для розв'язання урбаністичних проблем у містах.

Завдання для самостійної роботи: Основи використання ГІС у міському плануванні.

Змістовий модуль II. Прикладні аспекти методології досліджень проблем урбаністики

Тема 4. Методи просторового аналізу у містобудуванні (2 год.).

Просторовий аналіз, його ключові інструменти. Оцінка щільності забудови та функціональне зонування міських територій. Аналітичні методи для прогнозування розвитку міських територій.

Завдання для самостійної роботи: Топологічний аналіз міського простору: основні принципи та застосування

Тема 5. Моделювання міських процесів. Соціально-економічні аспекти урбаністичних досліджень (2 год.).

Сучасні підходи до моделювання транспортних потоків у містах. Моделювання екологічних ризиків на урбанізованих територіях. Переваги багатофакторних моделей у дослідженні міського середовища. Соціально-економічні чинники і їх вплив на розвиток міських територій. Демографічні процеси у містах.

Завдання для самостійної роботи: Вплив економічної глобалізації на міські простори

Тема 6. Урбоекологічні дослідження: методи та практики (2 год.).

Вплив урбанізації на довкілля. Основні методи для аналізу якості повітря, води та ґрунтів у містах. Вплив урбоекологічних факторів на формування міських ландшафтів.

Завдання для самостійної роботи: Методи оцінки якості повітря в міському середовищі.

Тема 7. Інноваційні технології в урбаністичних дослідженнях. Етичні аспекти в урбаністичних дослідженнях (2 год.).

Інноваційні інструменти для прогнозування міського розвитку. Штучний інтелект і великі дані (Big Data) у дослідженні та вирішенні проблем урбаністики. Цифрові платформи для моніторингу міського середовища.

Завдання для самостійної роботи: Роль штучного інтелекту та машинного навчання в аналізі міських процесів.

Зміст семінарських занять

Тема 1. Вступ до методології досліджень проблем урбаністики. Теоретичні основи урбаністичних досліджень (2 год.).

На основі теоретичного матеріалу лекції № 1 здобувачі мають підготувати відповіді у формі презентацій на наступні питання: Основні аспекти і проблеми урбаністики. Міждисциплінарні підходи в урбаністичних дослідженнях. Основні теорії урбаністики і їх роль у дослідженні міських процесів. Переваги та обмеження системного підходу до вивчення міст

Завдання для самостійної роботи: Урбанізація та сталий розвиток: методологічні основи аналізу міського простору. Дослідження впливу урбанізації на екологічну, соціальну та економічну сталість міст.

Тема 2. Методи збору даних в урбаністичних дослідженнях (2 год.).

На основі теоретичного матеріалу лекції № 2 здобувачі мають підготувати відповіді у формі презентацій на наступні питання: Основні методи збору даних при вивченні міських процесів. Проблема правильності вибору методу збору даних залежно від типу урбаністичного дослідження. Переваги та виклики використання соціологічних опитувань у дослідженнях міст.

Завдання для самостійної роботи: Соціологічні методи в урбаністичних дослідженнях: інтерв'ю та фокус-групи. Переваги та виклики застосування

якісних методів збору даних для розуміння соціокультурних аспектів функціонування міста.

Тема 3. Геоінформаційні системи (ГІС) у дослідженнях урбаністики (2 год.).

На основі теоретичного матеріалу лекції № 3 здобувачі мають підготувати відповіді у формі презентацій на наступні питання: ГІС-технології для просторового аналізу міських територій. Основні типи даних, які використовуються в ГІС для урбаністичних досліджень. Значення ГІС для розв'язання урбаністичних проблем у містах.

*Завдання для самостійної роботи: **Аналіз просторових даних для оцінки функціонального зонування міста.** Використання ГІС для визначення та оцінки функціональних зон (житлові, промислові, рекреаційні зони) у межах міського середовища.*

Тема 4. Методи просторового аналізу у містобудуванні (2 год.).

На основі теоретичного матеріалу лекції № 4 здобувачі мають підготувати відповіді у формі презентацій на наступні питання: Просторовий аналіз, його ключові інструменти. Оцінка щільності забудови та функціональне зонування міських територій. Аналітичні методи для прогнозування розвитку міських територій.

*Завдання для самостійної роботи: **Моделювання сценаріїв розвитку міського середовища.** Методи прогнозування змін у міській структурі та оцінка можливих наслідків різних сценаріїв розвитку з використанням ГІС-інструментів.*

Тема 5. Моделювання міських процесів. Соціально-економічні аспекти урбаністичних досліджень (2 год.).

На основі теоретичного матеріалу лекції № 5 здобувачі мають підготувати відповіді у формі презентацій на наступні питання: Сучасні підходи до моделювання транспортних потоків у містах. Моделювання екологічних ризиків на урбанізованих територіях. Переваги багатofакторних моделей у дослідженні міського середовища. Соціально-економічні чинники і їх вплив на розвиток міських територій. Демографічні процеси у містах.

*Завдання для самостійної роботи: **Моделювання транспортних систем як складової міських процесів.** Оцінка транспортних потоків, розподілу маршрутів громадського транспорту та впливу на міське життя.*

Тема 6. Урбоекологічні дослідження: методи та практики (2 год.).

На основі теоретичного матеріалу лекції № 6 здобувачі мають підготувати відповіді у формі презентацій на наступні питання: Вплив урбанізації на довкілля. Основні методи для аналізу якості повітря, води та ґрунтів у містах. Вплив урбоекологічних факторів на формування міських ландшафтів.

*Завдання для самостійної роботи: **Зелені зони як інструмент покращення екологічного стану міст.** Аналіз ролі парків, скверів та інших зелених територій у формуванні сталого міського середовища.*

Тема 7. Інноваційні технології в урбаністичних дослідженнях. Етичні аспекти в урбаністичних дослідженнях (4 год.).

На основі теоретичного матеріалу лекції № 7 здобувачі мають підготувати відповіді у формі презентацій на наступні питання: Інноваційні інструменти для прогнозування міського розвитку. Штучний інтелект і великі дані (Big Data) у дослідженні та вирішенні проблем урбаністики. Цифрові платформи для

моніторингу міського середовища.

Завдання для самостійної роботи: Смарт-технології та їх вплив на розвиток міст. Огляд впровадження розумних систем управління транспортом, енергетикою та міськими послугами.

Зміст самостійної роботи студентів
Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни
«Методологія досліджень проблем урбаністики»

Найменування видів робіт	Розподіл годин	
	денна форма	заочна форма
Самостійна робота, год, у т.ч.:	30	
Опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	5	
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	5	
Підготовка звітів з практичних робіт	5	
Підготовка до поточного контролю	5	
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	10	

ПОЛІТИКА КУРСУ

Усі необхідні для здобувачів теоретичні та методичні матеріали з навчальної дисципліни “Методологія досліджень проблем урбаністики” представлені в “Системі дистанційної освіти”: <https://online.ukd.edu.ua/course/view.php?id=5609>.

Відвідування занять є важливою складовою процесу навчання. Усі пропущені заняття мають бути відпрацьовані. З порядком та графіком відпрацювання пропущених занять викладач знайомить студентів на першому занятті. Під час виконання презентацій та письмових тестових завдань проміжного чи підсумкового контролю недопустимим є порушення академічної доброчесності. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.

Будь-які прояви академічної недоброчесності врегульовуються відповідно до чинних в університеті правил і положень. Усі студенти під час занять мають поводитися відповідно до етичних норм, що діють в Університеті Короля Данила. Поведінка поведження здобувачів у аудиторії і взаємини з викладачем здійснюються у відповідності до [Кодексу корпоративної етики](#) та [Принципів і норм академічної доброчесності, як функціонують в УКД](#).

МЕТОДИ НАВЧАННЯ:

Програмний результат навчання	Метод навчання	Метод оцінювання
<p>РН02. Знати і розуміти вітчизняний та зарубіжний науковий доробок та практичний досвід, сучасну методологічно-методичну базу проведення наукових досліджень.</p> <p>РН04. Володіти науковою та професійною підготовкою для підтвердження достатнього рівня компетентності у виборі методів наукових досліджень, оцінки їх наукової новизни та практичного значення при вирішенні спеціалізованих завдань у сфері архітектури та містобудування.</p>	<p><i>Словесні методи:</i> лекція, розповідь-пояснення, бесіда, інструктаж.</p> <p><i>Наочні методи:</i> , ілюстрування, демонстрування, спостереження, комп'ютерні і мультимедійні методи.</p> <p><i>Інтерактивні методи:</i> дискусія-диспут, мозковий штурм, тренінгові заняття, бесіда-діалог.</p> <p><i>За характером логіки пізнання:</i> індуктивний, дедуктивний, традуктивний, аналітичний, синтетичний, порівняння, узагальнення, конкретизація, виокремлення основного, репродуктивний, проблемно-пошуковий, евристичний, дослідницький.</p> <p><i>Методи самостійної роботи</i></p>	Екзамен

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється [«Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів»](#), яке розміщено на сайті університету в розділі «Публічна інформація»: <https://ukd.edu.ua/node/1149>

Здобувачі мають право оскаржувати результати поточного оцінювання, а також інформувати про факти конфліктних ситуацій в академічній групі чи з викладачем у відповідності до [«Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій»](#).

Фіксація поточного контролю здійснюється в “Електронному журналі обліку успішності академічної групи” на підставі чотирибальної шкали - “2”; “3”; “4”; “5”. У разі відсутності студента на занятті виставляється “н”. За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість “н” в журналі буде виставлено “0” (нуль балів), без права перездачі.

Максимальна кількість балів за аудиторну роботу - 60 балів. До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного

контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру.

Підсумковий контроль знань у формі екзамену (III семестр) проводиться у вигляді комп'ютерного тестування. За результатами підсумкового контролю (екзамен) студент може отримати 40 балів.

Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не здали екзамен і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно Шкали оцінювання знань за ЄКТС) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %
Національна диференційована шкала	
Відмінно	90 – 100
Добре	75 – 89
Задовільно	60 – 74
Незадовільно	0 – 59
Національна недиференційована шкала	
Зараховано	60 – 100
Не зараховано	0 – 59
Шкала ECTS	
A	90 – 100
B	83 – 89
C	75 – 82
D	67 – 74
E	60 – 66
FX	35 – 59
F	0 – 34

Здобувачі, які не з'явилися на залік без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

Об'єктивність процедур проведення контрольних заходів забезпечується відмежуванням результатів поточного контролю від результатів підсумкового контролю.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Бабаєв В.М., Рищенко Т.Д., Завальний О.В., Линник І.Е., Черноносова Т.О., Ткачук О.А., Гайко Ю.І., Мороз Н.В. Проектування міських територій. Підручник. Харків : ХНУМГ, 2019. – ч. 2. 544 с.
2. Безлюбченко О.С., Завальний О. В. Урбаністика : навч. посіб. для студентів напряму підгот. "Будівництво". Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. 274 с.
3. Габрель, М. М. Просторова організація містобудівних систем : монографія / М. М. Габрель. - К. : Видав. дім А.С.С., 2004. - 400 с.
4. Данильян О. Г. Методологія наукових досліджень : підручник. Харків : Право, 2019. 368 с.
5. Дронова О. Л. Геоурбаністика: навчальний посібник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2014. 419 с.
6. Кононенко О., Гнатюк О. Методи урбаністичних досліджень: навчальний посібник. Київ: Видавець Кравченко Я.О., 2024. 145 с.
7. Литвиненко Т.П. Планування розвитку територій: навч. посіб. Полтава: ПолтНТУ, 2017. 326 с.
8. Посацький Б.С. Основи урбаністики. Територіальне і просторове планування : навчальний посібник. Нац. ун-т "Львівська політехніка". 2-е вид. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2011. 366 с.

Допоміжна

9. Безлюбченко О.С. Урбаністика: Навч. посібник. Харків: ХДАМГ, 2003. 254 с.
10. Василенко І.А., Півоаров О.А., Трус І.М., Іванченко А.В. Урбоекологія. Дніпро: Акцент ПП, 2017. 309 с.
11. Кушніренко О., Петренко-Лисак А., Шутюк О. Як досліджувати публічні простори в Україні: напрями і методи. Практичний посібник / Київ: ВАДЕКС, 2020. 38 с.
12. Мезенцев К., Олійник Я., Мезенцева Н., та ін. Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін: монографія. Київ, 2017. 438 с
13. Мезенцев К. В. Тренди розвитку міських поселень в Україні: стійкі та вразливі міста. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Географія. 2013. № 1(61). С. 31–36.
14. Мезенцев К. В. Регіональне суспільно-географічне прогнозування. Електронний підручник. Київ, 2008. 136 с.
15. Мельничук А. Просторові трансформації міських територій: методичні підходи до збору та обробки даних з використанням геінформаційних технологій. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Географічні науки. 2018. № 8. С. 191–197.

16. Пилипенко І. О., Мальчикова Д. С. Методики суспільно-географічних досліджень (на матеріалах Херсонської області): навчальний посібник. Херсон: ПП Вишемирський В. С., 2007. 112 с.
17. Шапочка М. К., Маценко О. М. Теорія статистики. Навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2014. 312 с.

Інформаційні ресурси

18. Державні будівельні норми України. [Електронний ресурс]. URL: <https://dbn.co.ua>
19. Закон України «Про засади державної регіональної політики». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19>
20. Закон України «Про основи містобудування» від 16.11.1992 № 2780-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2780-12>
21. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3038-17>
22. Планування і забудова територій: ДБН Б.2.2-12:2019. [Чинний від 2019-10-01]. Київ: Мінрегіон України, 2019. 185 с. URL: <https://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2019/07/DBN-B22-12-2019.pdf>
23. [Урбаністика](#). Освітній серіал на платформі Дія.Освіта